

Del Berguedà a la Cerdanya resseguint camins històrics

Daniel Paül i Agustí i Josep Ramon Mòdol Ratés

Els passats dies 16 i 17 de juny de 2018 es dugué a terme la sortida final del curs 2017-18 de la Societat Catalana de Geografia. El punt de trobada entre els socis procedents de Barcelona i de Lleida fou Manresa, fent bo el recentment recuperat eslògan de “Cor de Catalunya”. Des d’allà, un petit però motivat grup de socis van emprendre la travessa de Bagà a Bellver de Cerdanya per resseguir una via de comunicació històrica entre el Berguedà i la Cerdanya, actualment dins del Parc Natural del Cadí Moixeró.

L’inici de la ruta fou a Gréixer, on –un cop descartat l’aparcament previst al Pont de Sant Nazari per manca de lloc– deixàrem els vehicles sota un dels imponents viaductes que connecten amb el túnel del Cadí. Els canvis en la mobilitat d’una època a l’altra resultaven evidents essent un bon recordatori dels canvis que suposà per la zona l’obertura del túnel l’any 1984. Resultà curiós una pintada en un dels pilars del pont: “Ni Catalunya és Espanya, Ni Gréixer és Bagà”. Una demostració de les reivindicacions existents a diverses escales. En el cas local, per fer front a possibles canvis en els límits municipals que situarien el nucli de Gréixer, actual enclavament de Guardiola de Berguedà, dins del terme de Bagà.

L’itinerari des de Gréixer seguí el GR 107, explotat des de fa uns anys comercialment com a “Camí dels Bons Homes” i que uneix el santuari de Queralt, a Catalunya, amb el castell de Montsegur, a Occitània. L’objectiu de la primera etapa de la sortida era arribar al refugi Sant Jordi. Un recorregut d’uns 7 km en els quals s’ascendia dels 1.000 als 1.565 metres tot passant pel Coll d’Escriu (1.504 metres). Després de baixar un desnivell de 200 metres, vàrem enfilars amunt cap al Coll del Pendís. Sorprengué la poca presència humana (habitacional o ramadera) en aquesta vessant de la muntanya. La ruta era tradicionalment un important camí ramader, encara que la transhumància actual vagi a dues potes.

A primera hora de la tarda arribàrem al refugi, situat al costat de la font del Faig. El primer refugi de la zona fou el 1951. Uns anys després, el 1961, la Federació d’Entitats Excursionistes de Catalunya edificà l’actual construcció. Com a curiositat senyalar que l’estructura del refugi és la mateixa que la dels

Foto: Rafael Giménez Capdevila

La paret nord del Pedraforca des del coll d'Escriu.

estany de la Pera (a la Cerdanya, proper a Andorra) i de la serra d'Ensija (Rasos de Peguera). Es tracta d'un refugi d'una quarantena de places, ben mantingut, amb energia solar i una cuina que ofereix un contundent sopar.

L'estada al refugi serví per intercanviar opinions amb el guàrdia, fill dels antics guardes del refugi, i que oferí una perspectiva dels canvis que ha experimentat l'accés recreatiu a la muntanya. En primer lloc, a nivell de gestió de l'espai. Actualment les provisions arriben en part transportades en helicòpter, en part gràcies a què es pot accedir en tot terreny fins al coll de Pendís. Els refugis tenen treballadors, amb els costos de seguretat social que això comporta. També tenen centrals de reserves (amb altres costos).

El coll d'Escriu i el congost dels Empedrats.

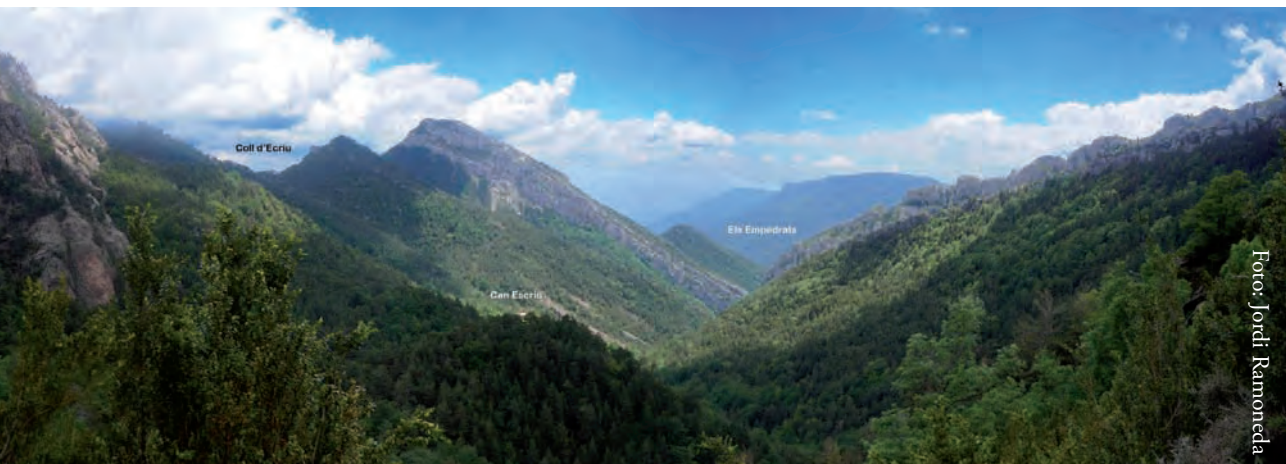

Foto: Jordi Ramoneda

Foto: Rafael Giménez Capdevila

Refugi Sant Jordi, al fons el coll del Pendís.

Però també a nivell de pràctiques. El tradicional excursionista recreatiu està donant pas cada vegada més a una aproximació més esportiva (batejada com “efecte Kilian Jornet”), amb els conseqüents riscos de pèrdues, accidents i una despreocupació major dels clients. Ens explicà un bon nombre de casos de gent que ha fet reserves i no arriben, amb la inquietud de no saber si és una persona que no ha vingut o que s’ha perdut a la muntanya. Al costat d’això, però, el refugi resultà ser un bon aparador del màrqueting associat a les pràctiques a la muntanya, amb abundants referències a les marques associades a aquest nou excursionisme com “Cavalls del Vent” o la “Travessa Muntanyes Màgiques”.

Pel que fa al perfil del visitant de la zona, sorprengué l’afirmació que la majoria d’excursionistes d’entre setmana serien francesos, essent els catalans excursionistes de cap de setmana. Sembla ser que l’aproximació a la muntanya seria diferent en aquestes dues zones. Tot i la presència també de “kilians”, el refugi era ocupat bàsicament per excursionistes de tall més tradicional.

L’endemà al matí ascendirem fins al coll de Pendís, de 1.781 metres. Punt d’entrada a la Cerdanya, a la província de Lleida i encreuament amb el camí dels Gosolans (GR 150-1). D’aquí, el camí descendia fins a Talló, indret on pensàvem finalitzar la ruta. En aquesta part de la sortida s’observà més moviment de persones, en alguns casos, motoritzats. Ens preguntarem, per exemple, fins a quin punt té sentit que es permeti que un grup de mitja dotzena de motos de trial pugui passar pel mig d’un parc natural. De ben segur una racionalització d’aquests usos seria beneficiosa.

El descens seguí sense problemes. Toca travessar algun torrent, que com pertocava a un any especialment plujós baixava força carregat. Poguèrem observar així mateix la bona qualitat de l’aigua, amb presència d’amfibis. Destacar

també el bon manteniment del camí, amb la senyalització de GR recentment repintada i la via neta. Observàrem també diversos cartells que avisaven de treballs forestals a la forest “Vila i Batllia” amb l’objectiu de garantir el bon estat del bosc. Unes feines dignes de ressenyar. Baixàrem per GR en descens pronunciat tallant la pista forestal en diverses ocasions, travessant prats i ramats de vaques, fins a la font de l’Inglà. Des de allí continuàrem en un descens més moderat per l’ample pista que porta cap a Bellver.

A nivell més d’aprofitaments d’usos històrics observàrem algunes tanques de pedra seca que vorejaven el camí. Un record de la presència històrica de ramats al voltant d’aquesta via i una demostració de la seva importància. No estàvem davant d’una simple via oberta a la muntanya. Es tractava d’un camí fet amb feina, al llarg dels anys, amb diversos reforços per exemple als passos de les rieres o amb divisòries entre camps i la pròpia via. La caminada pròpiament dita acabà a l’església de Sant Serni de Coborriu, romànica, des d’on retornàrem, via túnel del Cadí, al punt de partida. Un trajecte en taxi que serví per recollir opinions locals sobre els canvis econòmics que ha comportat a la Cerdanya l’alentiment de la construcció, així com per fer paleses diverses crítiques al preu i la gestió del túnel. Finalment, la sortida acabà amb un dinar a la plaça porticada Galceran de Pinós de Bagà després d’haver experimentat, en aquesta profitosa sortida, els canvis que ha experimentat la comunicació entre el Berguedà i la Cerdanya.

Foto: Rafael Giménez Capdevila

El grup de la SCG. D’esquerra a dreta, Josep R. Mòdol, Daniel Paül, Rafael Giménez, Jordi Ramoneda, Rosa Anna Felip, Rosa Català i Jordi Royo.